Nytt om Trästandardisering

Nyheter från internationell standardisering inom CEN och ISO för trä och träbaserade produkter

Juni 2011

Kontaktpersoner

Gunilla Beyer, Skogsindustrierna, 08-762 79 95, gunilla.beyer@skogsindustrierna.org och

Jöran Jermer, SP Trätek, 010-516 56 03, joran.jermer@sp.se

Tidpunkten för obligatorisk CE-märkning av konstruktionsvirke har ändrats ... ännu en gång

Från och med den 1 januari 2012 måste EN 14081-1:2005+A1:2011 tillämpas, vilket innebär att den tidigare förlängningen av övergångstiden avkortats med åtta månader. Detta beslut togs av EUs ständiga byggkommitté i februari med hänvisning till att märkningsreglerna för det hållfasthetssorterade konstruktionsvirket nu är fastställda såsom de beskrivs i tillägget till standarden (Amendment A1:2011). Enligt det tillägget behöver inte varje visuellt sorterat virkesstycke märkas utan det är tillräckligt att märka virkespaketen.

Men, i Sverige kommer fortfarande att krävas att varje virkesstycke skall märkas enligt Boverkets föreskrifter om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder. Bland andra kommer de övriga nordiska länderna och Storbritannien också att kräva styckemärkning.

Kontaktperson:
Jan Brundin, tel 010-516 62 02, jan.brundin@sp.se

Eurokod 5 nu allenarådande för bärverk

2a maj har nu passerats och därmed blir eurokodsystemet med Boverkets författningssamling BFS 2011:10, EKS 8, allenarådande som normsystem för bärverk till byggnader. Kurser i Eurokod 5 som SP Trätek genomfört de gångna åren kan nu erbjudas i form av företagsanpassade kurser.

CE-märkning av många fästdonsprodukter är under arbete. CE-märkning av produkter för bärande ändamål är en förutsättning för att rätt kunna tillämpa eurokoderna.

SP Trätek ger ut en ”Lathund för träkonstruktörer” under sommaren för att underlätta tillämpningen av Eurokod 5.

Kontaktperson:
Mats Axelsson, tel 010-516 51 15, mats.axelson@sp.se

Sprinkler medger tekniska byten för brandskydd i byggnader

En metod för att verifiera s k tekniska byten vid installation av sprinkler i byggnader har tagits fram i ett nordiskt projekt. Arbetet är en fortsättning på projektet ”Boendesprinkler räddar liv” som genomfördes runt millennieskiftet och resulterade i en handbok med samma namn och i de första svenska installationsreglerna för boendesprinkler. Den nya metoden redovisas i en rapport från Brandteknik vid LTH. Den specificerar fyra olika sätt att verifiera tekniska byten genom att sprinklern

1. kontrollerar brandtillväxten i det rum branden startar
2. kontrollerar rökspridningen i det rum branden startar
3. begränsar brand- och rökspridning i hela byggnaden och förhindrar kollaps
4. förebygger brandspridning mellan byggnader

Tekniska byten underlättar användningen av trä i högre och större byggnader. Bl a kan synligt trä användas in- och utvändigt.

Den nya metoden för verifiering omfattar både boendesprinkler och konventionell sprinkler. Den ska ligga till grund för nordisk standardisering inom INSTA och för senare implementering i övriga Europa.

Kontaktperson:
Birgit Östman, tel 010-516 62 24, birgit.ostman@sp.se

Ytbehandlingssystem för utomhusträ

Systematiska revideringar av befintliga standarder pågår inom CEN/TC 139 WG 2. Det gäller EN 927 ”Färg och lack – Färger och färgsystem för målning på trä utomhus Del 1: Klassificering och urval”, Del 2: Kravspecifikationer” och Del 5: Bestämning av vattenpermeabilitet”.

Gruppen avser att ta fram en teknisk specifikation (TS) för ”ihopklibbning” (CEN TS: Paints and varnishes — Resistance to blocking of paints and varnishes on wood — Blocking.) Torra ytbehandlingar kommer ofta i kontakt med varandra särskilt i fönster och dörrkonstruktioner. Målade ytor som läggs mot varandra kan också klibba

ihop. Det beror på hårdhet, applicerat tryck, relativ luftfuktighet, temperatur och kontakttid.

Specifikationen blir ett instrument för att utvärdera ytbehandlingars resistens mot ihopklibbning.

Gruppen kommer också att tillsätta en expertgrupp för att vidareutveckla bedömningsskalan för svamp- och algpåväxt på ytbehandlingar.

Kontaktperson:
Stig Bardage, tel 010-516 62 06, stig.bardage@sp.se

Gradewood-projektet avslutat

Det europeiska projektet om maskinsorterat konstruktionsvirke GRADEWOOD har avslutats. Projektets mål var att främja användningen av trä som konstruktionsmaterial genom att öka tillförlitligheten för sorterat virke. Det viktigaste resultatet från projektet är att en stor databas med såväl provningsresultat av hållfasthet, styvhet och densitet som sorteringsresultat har skapats. Sorteringsresultaten är baserade både på dynamiska styvheter och på visuella bedömningar. Databasen består av resultat från skilda delar av Europa och kan komma till bruk för att underlätta indelningen av Europa i regioner som kan sorteras med gemensamma maskininställningar. Nu är inställningarna till stor del begränsade till varje enskilt land.

Ytterligare ett viktigt resultat från projektet är ett starkt önskemål om att standarderna skall revideras och förenklas. De nuvarande standarderna EN 14081 del 1-4 upplevs som svårbegripliga och ger ett sorteringsresultat som inte alltid anses vara tillförlitligt och som dessutom, baserat på tillfälligheter, kan ge orättvisa skillnader mellan konkurrerande sorteringsmaskiner.

Resultaten från projektet presenterades på en konferens i München. Dokumentation från konferensen kan beställas hos SP Trätek.

För att sprida och utnyttja erfarenheterna från projektet kommer SP Trätek under våren 2012 att ge ett antal seminarier och företagsbesök i olika delar av Sverige. Seminarierna finansieras av VINNOVA inom ramen för kunskapsöverföring i branschforskningsprogrammet för skogs- och träindustrin.

Kontaktperson:
Rune Ziethén, tel 010-516 51 21, rune.ziethen@sp.se

Provning av lim för bärande träkonstruktioner med hänsyn till brand

SP Trätek deltar i CEN/TC 193/SC 1/ WG 13 “High temperature testing of adhesives for load-bearing timber structures”. Gruppen diskuterar provningsmetoder för lim med hänsyn till limmets beteende under brand. Målet är att kunna prova lim vid högre temperaturer och att resultaten ska kunna användas för branddimensionering av träkonstruktioner samt för att klassificera olika lim. Både små prover och resultat från brandprovning i större skala diskuteras. Flera limtillverkare och provningsinstitut deltar för att generera ny kunskap.

Kontaktperson:
Magdalena Sterley, tel 010-516 62 20, magdalena.sterley@sp.se

NTR-klasser för träskyddsbehandlad gran

Efter flera års diskussioner beslutade Nordiska Träskyddsrådets styrelse under förra året att ge klartecken för införandet av NTR-klassificerad träskyddsbehandlad gran. Fr o m 2011 införs således två klasser för träskyddsbehandlad gran:

- NTR Gran, som avser i första hand träskyddsbehandlad ytterpanel av gran. Inget krav på inträngning ställs, d v s inträngningsklass NP1 enligt EN 351-1 gäller. Däremot ställs krav på upptagning motsvarande upptagningen för klass AB för aktuellt träskyddsmedel i de yttre 3 mm av tvärsnittet. Kvalitetsmärke enligt nedan:

NTR Gran

- NTR GW, som avser träskyddsbehandlade fönsterkomponenter av gran. Samma krav som för NTR Gran gäller, dvs inget inträngningskrav men väl ett krav på B-upptagning för aktuellt träskyddsmedel i de yttre 3 mm av tvärsnittet. Kvalitetsmärke enligt nedan:

NTR GW

Klassindelningen finns beskriven i NTR Dokument nr 1, del 2. Företag som önskar producera NTR-klassificerad gran, måste vara anslutna till extern kvalitetskontroll, precis så som gäller för furu. Ett dokument anpassat för kvalitetskontroll av träskyddsbehandlad gran, NTR Dokument nr 3, del 2, har därför tagits fram. Dokumenten kan fås från NTRs sekretariat eller från SP Trätek.

Kontaktperson:
Jöran Jermer, tel 010-516 56 03, joran.jermer@sp.se

Ny SP-certifieringsregel för limmade träkomponenter på gång

För att möta nya behov och önskemål pågår en satsning på att skapa en generell SP-certifieringsregel för icke bärande limmade träkomponenter. Regeln utformas med utgångspunkt från kraven för limmade fönsterämnen i prEN 13307-2, EN 408, EN 386 och Vindues Industrien (Danmark) samt träkraven i EN 942 och EN 14220. Målsättningen är att också möta krav som finns för limmade träkomponenter till möbelindustrin. En väl fungerande certifieringsregel för alla typer av icke bärande limmade komponenter är tanken.

Just nu utreds och jämförs de olika kraven för att kunna skapa en generell regel som tar hänsyn till speciella krav som i vissa fall efterfrågas. En första version väntas vara klar till hösten.

Kontaktperson:
Bror Sundqvist, tel 010-516 62 36, bror.sundqvist@sp.se

CEN/TC 175 Round and sawn timber

Gruppens årliga plenarmöte ägde rum 8-9 juni i Paris. Gruppen arbetar med barrträ och lövträ i icke lastbärande konstruktioner till skillnad mot CEN/TC 124. Vid mötet togs 21 resolutioner varav de viktigaste beskrivs nedan.

Ett viktigt område som nu beställs av Europeiska kommissionen är mer information för miljöegenskaper. Ett tillägg har lagts på flera mandat, t ex för golv och tak och väggar, vilket behandlar emissioner av farliga ämnen. I mandatstillägget listas många farliga ämnen då mandaten behandlar byggprodukter horisontellt. Varje materialrepresentant förväntas svara vilka ämnen som är aktuella för respektive material. WG30 ska sammanställa ett svar för sina områden av träprodukter.

Horisontella standarden för miljödeklarationen EPD, Environmental Product Deklaration, är fastställd. Initiativ har tagits av WG1 att utforma en standard för PCR, Product Category Rules, för trä i vårt område för att underlätta för framtagande av EPD. Redan nu har WG1 tagit fram ett standardförslag till hjälp att beräkna kollagring i träprodukter.

Beträffande färdiga standarder i TC175 har framkommit synpunkter på EN 13556 som ger botaniska namn och handelsnamn samt förkortningar på träslag som handlas i Europa. Redan när standarden togs fram gick diskussionens vågor höga om olika namn för samma träslag och remissomgångarna fastställde de mest förekommande. Från franskt håll hävdas nu att det finns felaktigheter i namngivningen samt att vissa träslag saknas helt. Man har utarbetat ett förslag vilket ska skickas ut till deltagande länders standardiseringsorgan för eventuellt godkännande för revisionsarbete.

Från tyskt håll vidhålls behovet av negativa längdtoleranser i EN 14519 rörande hyvlade barrträpaneler med spontfog, trots att rundfrågan per korrespondens nyligen gav ett negativt svar. Arbetsgruppen WG38 som arbetar med paneler, med tyskt ordförandeskap, får utreda frågan vidare. Sverige röstade nej till minustoleranser på 25 mm i längd på panelvirket i fråga.

Ett arbete om varaktighetsklasser för brandimpregnerade trä- och träbaserade produkter med arbetsnummer prEN 15912, kommer att publiceras först som en TS, teknisk specifikation. Efter kontakt med TC112, som har frågor om denna TS, ska den omarbetas till en EN-standard.

Den reviderade harmoniserade standarden EN 14342 för golv ska skickas på remiss. Den befintliga standarden har otydligheter och felaktigheter som nu rättats.

Det har visat sig att golvproducenter med bambu som ingående material felaktigt har CE märkt sina bambugolv, fast standarden inte inbegriper bambu. Kommissionen har observerat detta och vill ha rättning. Materialet bambu används mer och mer även i Europa, t ex till golv, fönster och bärande konstruktionsprodukter. Det finns inga produktstandarder som beskriver materialet eller ger produktkrav. Första frågan går då till TC175 ”Round and sawn Timber” om att utvidga sitt arbetsområde, så kallat scope, att även gälla bambu. Bambu är ett gräs men samtidigt ett material med samma huvudbeståndsdelar som trä. I kulissen väntar fler material till bland annat golv såsom aloe, kork, kokospalm m fl. Dessa saknar också standarder. CEN/TC175 kommer att skicka ut en förfrågan per korrespondens om bambu, på grund av delade meningar på mötet, samt att det krävdes av deltagarna med initiativ av Sverige. Frågan kommer att gälla utvidgande av arbetsområdet samt villighet att deltaga i arbetet av nya standarder för bambu. Detta är ett viktigt beslut som måste diskuteras och värderas.

Kontaktpersoner:
Barbro EM Svensson, barbro.svensson@vascaia.se

Gunilla Beyer, tel 070-662 11 12,
gunilla beyer@skogsindustrierna.org

CEN TC 124 Träkonstruktioner

Flera viktiga standarder inom ramen för denna tekniska kommitté är under omarbetning. Limträstandarden, EN 14080, har varit ute på remiss under våren och svensk limträindustri har lämnat en stor mängd kommentarer. I maskinsorteringsstandarden EN 14081, del 3, som sänds ut på omröstning inom kort föreslås att alla maskiner måste använda kontrollplankor. Den svenska uppfattning är att detta inte kommer att vålla några problem. Även 14081, del 1, är under omarbetning och en ny version väntas för omröstning i slutet av året.

En ny version av EN 338 som definierar olika hållfasthetsklasser är under utarbetande. Den nya versionen ska också innehålla klasser som är definierade med avseende på draghållfasthet (C-klasserna är ju definierade med avseende på böjhållfasthet). Från svensk sida deltager Rune Ziethén.

En harmoniserad standard för massivträskivor, s k CLT, är under utarbetande. Denna väntas på remiss under hösten.

Tony Fewell som under lång tid varit aktiv inom TC 124 bla som ordförande för arbetsgrupperna för konstruktionsvirke (WG2) och maskininställningar (TG1) kommer att sluta vid nästa årsskifte. Det har framförts önskemål att ordförandeskapet för TG1 tas av Sverige eftersom vi varit aktiva under lång tid. Beslut tas i oktober.

Kontaktperson:
Charlotte Bengtsson, tel 010-516 54 91,
charlotte.bengtsson@sp.se

Redaktion
Jöran Jermer, SP Trätek (redaktör)
Birgit Östman, SP Trätek, Jan Brundin, SP Trätek
Gunilla Beyer, Skogsindustrierna

Skogs Industrierna
SWEDISH FOREST INDUSTRIES FEDERATION
Box 55525 • 102 04 Stockholm
Tel: 08-762 72 60
info@skogsindustrierina.org

SP Trätek
Box 5609 • 114 86 Stockholm
Tel: 010-516 50 00 • info@sp.se